

ERNSTIGE BEDREIGING VOOR GANZEN

Munitieschepen in natuurreserveat „Het Zwarte Meer”

Het natuurreserveat „Het Zwarte Meer”, gelegen tussen het Kampereiland en de Noordoostpolder is niet alleen wereldvermaard als broedgebied van tientallen zeldzame en zeldzamer wordende water- en moerasvogels. De wijde watervlakte van dit randmeer is tevens — vooral in de wintermaanden — rustplaats voor duizenden ganzen en eenden.

De meest voorkomende gans is de kolgans (*Anser albifrons*), waarvan iedere winter zeker 10.000 exemplaren worden geteld. Ook de rietgans (*Anser fabalis*), ongeveer 2000 ex. en de grauwe gans (*Anser anser*), enkele honderden, worden er regelmatig waargenomen.

Het meer dient niet alleen als slaappleats, ook overdag zoeken ganzen hier hun toevlucht om te drinken en te baden na storingen op een van hun voedselterreinen. Dat ganzen gevoelig zijn voor storingen is een algemeen bekend feit en daar door het inkrimpen van geschikte voedselgebieden de kans op verstoring groter wordt, betekent dit dat overdag vrijwel steeds ganzen op het meer aanwezig zijn.

Dat hier tevens tienduizenden eenden overwinteren zal U bekend zijn uit de rubriek „voorkomen” van de „Vogelgids”. Het Zwarte Meer wordt daar veelal apart vermeld. (kraakeend, krooneend, tafeleend).

Bedreiging van de rust door de komst van munitieschepen

De komst, sinds eind juni, van tien munitieschepen, die midden in het natuurreserveat zijn gestationeerd, betekent een ernstige bedreiging voor de kop van Overijssel als overwinteringsgebied voor ganzen. De IJsseldelta kan alleen geschikt blijven voor pleisterplaats als de ganzen kunnen beschikken over zowel goede voedselgebieden als goede rustplaatsen. Uit de publikaties van Leuret, Philippona en Mulder in „Limosa”, alsmede in het ganzennummer van „Het Vogeljaar” (jrg. 14, nr. 5) blijkt duidelijk dat de ganzen niet buiten grote watervlakten kunnen. Ganzen stellen hoge eisen aan hun overwinteringsgebied. In Nederland zijn maar weinig gebieden, die, blijkens het voorkomen van de ganzen, aan de eisen voldoen. De IJsseldelta is kennelijk zo'n gebied.

Omdat bovendien niet zeker is hoe de ganzenpleisterplaatsen in en bij de Biesbosch, door de ingrijpende deltawerken, in trek zullen blijven is het noodzakelijk dat de andere ganzengebieden zoveel mogelijk gespaard blijven van ingrijpende veranderingen. Vooral de rustgebieden zijn daarbij essentieel. De houding van de overheid is in deze zaak van de munitieschepen dan ook onbegrijpelijk. Zonder enige vergunning, zonder dat de direct belanghebbende instanties waren ingelicht (alléén de burgemeester van de NOP schijnt het al heel lang te hebben geweten) verschenen de schepen op Het Zwarte Meer en gingen daar voor anker. Zelfs de provinciale overheid (van Overijssel) zei niet op de hoogte te zijn gesteld.

De stationering van de schepen op „Het Zwarte Meer” kwam de Natuur- en Vogel-

beschermingswacht „Ijsseldelta” op merkwaardige wijze ter ore. Een lichtelijk aangeschoten schipper vertelde zijn op handen zijnde „verhuizing” naar Het Zwarte Meer in een cafeetje aan een van de leden van „Ijsseldelta”. De „belanghebbende instanties” zijn toen onmiddellijk ingelicht. Helaas heeft het „binnenkamers alarm” geen effect gesorteerd.

Planologische plannen genegeerd

Het natuurreservaat „Het Zwarte Meer” is zowel in het streekplan „Ijssel-Vechtdelta” als in het streekplan „Noordwest-Overijssel” aangeduid als „natuurreservaat”. Dit houdt in: „De gronden zijn uitsluitend bestemd om in hun wetenschappelijke en landschappelijke waarden te worden gehandhaafd. Op deze gronden mogen geen werken worden uitgevoerd, welke schade kunnen toebrengen aan genoemde waarden. Voor het in stand houden van het natuurmonument is het toegestaan kleine bedrijfsgebouwtjes met een inhoud van ten hoogste 40 m³ op te richten.”

Zonder bouwvergunning van de gemeente Noordoostpolder is een wachthuisje aan de dijk van de Noordoostpolder gebouwd. De bewakingsschepen hebben regelmatig de op het meer geldende speedboat-verordening overtreden.

De ontbrekende „Hinderwetvergunning” is achteraf verleend door minister Roolvink. Deze vergunning is trouwens alleen afhankelijk van bepalingen betrekking hebbend op gevaar voor de gezondheid van mensen; planologische en natuurwetenschappelijke overwegingen komen hier niet aan bod. Het zou goed zijn, als ook „defensie” zich zou houden aan de normaal geldende wettelijke regelingen en planologische bepalingen.

Natuurgebieden zijn in Nederland nog steeds niet „veilig” en blijken nog steeds „sluitpost” te zijn op de mentaliteitsbalans van de overheid. Blijven de kruitschepen liggen, dan komt de Ijsseldelta als ganzengebied ernstig in gevaar.

En wat de ganzen betreft: van hen kunnen zo'n overheid en de kruitschepen de lucht in.

- R. Kapenga, *secr. Natuur- en Vogelbeschermingswacht „Ijsseldelta”, Vermuydenstraat 156, Kampen.*

Bescherming nodig van de broedvogels op de Engelmans- plaat (alias Kalkman)

In de „Leeuwarder Courant” van 17 juli j.l. wordt een tocht beschreven naar de zandplaat de Engelsmanplaat, vroeger een eenzame plaat tussen Ameland en Schiermonnikoog. Nu echter in de zomer druk bezocht door wadlopers. Meestal komen zij aan de noordkant waar een flink aantal dwergsterns broedt. Volgens berichten broedden er dit seizoen ca. 150 paren visdiefjes en noordse sterns en 15 à 25 paren dwergsterns. Honderden scholeksters hielden zich daar op, waarvan tenminste 1 paar heeft gebroed, en ook een troepje eidereenden werd er waargenomen. De schrijver nam zeker nog een 20-tal volwassen visdiefjes waar die op hun nesten waren neergestreken, terwijl andere visdieven

de vlugge jongen met kleine visjes voerden. Ook werden nog enkele paartjes dwergsterns waargenomen. Tevens zou de kluut er gebroed hebben. Over de broedvogels op de Kalkman werd voorheen nimmer iets gepubliceerd en het is daarom zeker de moeite waard geweest dat de heer S. J. van der Molen, ondanks dat de broedtijd reeds ten einde liep, er nog een kijkje is gaan nemen. Achteraf hebben enkele vissers en zwerwers over het Wad uit de Dongeradelen verteld, dat er al jaren nesten op de Kalkman lagen maar zij doen niet aan vogelstudie en in elk geval publiceerden zij hun waarnemingen niet.

Reeds nu kan worden vastgesteld dat de Kalkman aandacht verdient voor een eventuele bescherming van de vogels gedurende de broedtijd in 1972, vooral de noordelijke helft.

J.T.